

Nr 293.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1941 m. m.; given Stockholms slott den 23 maj 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anhåller efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter att få underställa Kungl. Maj:t frågan om grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1941 samt vissa andra spörsmål angående utformningen av riksstaten för budgetåret 1941/42. Departementschefen anför därvid följande:

Å driftbudgeten i det i 1941 års statsverksproposition framlagda förslaget till riksstat för budgetåret 1940/41 upptogos utgifter å sammanlagt 1,889 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till 2,082 miljoner kronor. Det sålunda framkommande överskottet av inkomster över utgifter, uppgående till 193 miljoner kronor, betecknades såsom avsett att balanseras i avvaktan på slutlig reglering av riksstaten.

Under tiden efter framläggandet av årets statsverksproposition har riksstatsförslaget i olika hänseenden modifierats.

Utgifterna.

Av det i *statsverkspropositionen* upptagna beloppet för utgifterna å driftbudgeten på i runt tal 1,889 miljoner kronor hänföra sig 1,649 miljoner kronor till egentliga statsutgifter under huvudtitlarna I—XIV samt 240 miljoner kronor till utgifter för statens kapitalfonder. Av sistnämnda summa belöpa på riksgäldsfonden 190 miljoner kronor och på avskrivning av nya kapitalinvesteringar 46 miljoner kronor.

Under riksdagens lopp har *Kungl. Maj:t i särskilda propositioner* framlagt förslag om ändringar beträffande driftbudgetens utgiftssida.

De viktigaste ändringsförslagen avse elfte och nionde samt fjärde och femte huvudtitlarna. Till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, till reglering av matfettförsörjningen och till utgivande av förmalningsersättningar m. m. ha nu äskats anslag å sammanlagt 231 miljoner kronor; i statsverkspropositionen var för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område upptaget ett beräknat belopp av 74 miljoner kronor, varvid emellertid förutsattes att vissa av ifrågavarande utgifter skulle tillsvidare bestridas från förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. Av denna ökning på 157 miljoner kronor falla 131 miljoner kronor på elfte huvudtiteln och 26 miljoner kronor på nionde huvudtiteln. Fjärde huvudtiteln företer en ökning med cirka 21.5 miljoner kronor. Denna ökning beror på förhöjning av anslagen till de värnpliktigas avlöning (4.67 miljoner kronor), en nettoförhöjning av vissa avlöningsanslag på cirka 4 miljoner kronor samt anslag till anskaffning av flygmateriel, vapen och ammunition (8.23 miljoner kronor) ävensom anslag till hjälpverksamhet till förmån för de till militärtjänst inkallades familjer (3 miljoner kronor). Under femte huvudtiteln innefattar det slutliga anslagsäskandet i fråga om bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett belopp som är 16.75 miljoner kronor högre än det i statsverkspropositionen beräknade. Anslag har äskats till bidrag till kommuner för anordnande av vissa skyddsrum med 4 miljoner kronor. De preliminära anslagsäskandena för bidrag till inrättande av pensionärshem och till erkända arbetslöshetskassor ha höjts med resp. 2.9 miljoner och 2.15 miljoner kronor. Under åttonde huvudtiteln har anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor äskats med 1.6 miljoner kronor lägre belopp än som beräknats i statsverkspropositionen. Enligt vad som nu kan förutses, komma anslag att äskas för åtgärder för arbetsmarknadens reglering samt för arbetsmarknadscommissionen å 23.65 miljoner kronor mera än som upptagits i statsverkspropositionen. Härjämte förberedas förslag om semesterlön för viss militär tjänstgöringstid, medförande en kostnad av 20 miljoner kronor.

Den totala nettoökningen av driftbudgetens utgiftssida enligt *Kungl. Maj:ts* nu föreliggande och motsedda förslag uppgår till i runt tal 252 miljoner kronor.

Beträffande *Kungl. Maj:ts* i statsverkspropositionen och i särskilda propositioner framlagda förslag har *riksdagen* i flertalet fall redan fattat beslut. Dessa beslut innebära en nettoökning beträffande driftbudgeten av cirka 1.6

miljoner kronor i förhållande till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen och i särskilda propositioner framlagda anslagsäskanden; av nettoökningen hänför sig ett belopp på cirka 1 miljon kronor till ombyggnadsarbeten å riksdagshuset.

Hänsyn bör jämväl tagas till *vissa andra ändringar av budgetförslagets utgiftssida*, beträffande vilka förslag torde böra framläggas i detta sammanhang eller vilka eljest påkallas vid ett förnyat övervägande av statsregleringen för nästa budgetår.

Enligt vad jag inhämtat, torde anslag under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. behöva höjas med cirka 0.7 miljoner kronor.

Bland utgifter för statens kapitalfonder torde underskottet å riksgäldsfonden, enligt inhämtad uppgift, kunna beräknas till ett belopp som med 2.8 miljoner kronor understiger vad i statsverkspropositionen upptagits.

Huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar slutar i statsverkspropositionen å 45.9 miljoner kronor. Enär vissa investeringsanslag vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande icke kunnat definitivt äskas, ha jämväl motsvarande avskrivningsanslag uppförts med allenast beräknade belopp. I vissa fall har avskrivningsanslaget beräknats, trots att motsvarande investeringsanslag äskats definitivt. Sålunda ha slutliga anslagsäskanden icke framlagts beträffande avskrivningsanslagen för statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd samt arrendeegnahemsfonden. I statsverkspropositionen ha dessa anslag upptagits enligt dittills tillämpade avskrivningskvoter. Anledningen till att anslagen endast beräknats i statsverkspropositionen har varit, att de förändringar i de tillämpade räntesatserna som i vissa fall kommit till stånd eller som i anledning av pågående utredningar kunde komma att föreslås, kunde motivera viss jämkning i avskrivningsbehovet. I avbidan på slutförande av utredningen rörande lånevillkoren vid statens utlåningsfonder, vilken för närvarande till viss del fullföljes inom statskontoret, torde dessa anslag nu böra äskas enligt samma grunder som tillämpats i statsverkspropositionen.

Beträffande avskrivningar å investeringar i försvarsväsendets fastighetsfond har i årets statsverksproposition förordats en övergång till kollektiv avskrivning sålunda, att endast tre avskrivningsanslag anvisas eller beräknas, ett för varje delfond av försvarsväsendets fastighetsfond. Vid anslagsberäkningen har för vart och ett av de berörda investeringsanslagen tillämpats de av riksdagen godkända grunderna för avskrivning av anläggningar bokförda å fonden. Från dessa utgångspunkter ha avskrivningsanslag äskats beträffande marinförvaltningens delfond och flygförvaltningens delfond med 3,665,000 kronor, respektive 10,392,500 kronor. För arméförvaltningens delfond har behovet av avskrivningsmedel uppskattats till 15,692,500 kronor. Beträffande denna delfond har avskrivningsanslaget i riksstatsförslaget upptagits med allenast beräknat belopp i avbidan på definitiva anslagsäskanden i fråga om de å kapitalbudgeten uppförda anslagen till ordnande av Svea livgardes förläggning å Järvafältet och till nytt garnisonssjukhus i Skövde. Såsom jag anför vid anmälan av frågorna om avskrivning å försvarsväsendets

fastighetsfond å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår har riksräkenskapsverket förordnat, att de anslag, som anvisas för budgetåret 1941/42 till avskrivning av kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond, genomgående disponeras till avskrivning av 50 % av lyftade anslagsmedel till den del dessa icke avse markinköp eller uppförande av byggnader å Järvafältet eller för ammunitionsfabriken. Frågan om denna förenkling av grunderna för avskrivning å försvarsväsendets fastighetsinvesteringar torde emellertid böra göras till föremål för ytterligare överväganden. Avskrivningsanslagen för nästa budgetår torde därför böra utmätas efter hittills tillämpade grunder. Rörande detaljerna i denna beräkning hänvisas till en uppställning som torde få tillställas vederbörande riksdagsutskott.

De nu erforderliga ändringarna i statsverkspropositionens förslag om avskrivningsanslag kunna sammanfattas på följande sätt:

	Ökning (+) Minskning (-) kronor
<i>Statens affärsverksfonder: Statens järnvägars fond.</i>	
Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar (jfr prop. nr 212)	+ 250,000
<i>Statens allmänna fastighetsfond:</i>	
Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus (jfr prop. nr 216)	— 237,000
Uppförande av byggnader för tekniskt-vetenskaplig forskning (jfr prop. nr 169)	+ 200,000
<i>Försvarsväsendets fastighetsfond:</i>	
Arméförvaltningens delfond (jfr prop. nr 222 och 267)	+ 4,821,000
Marinförvaltningens delfond (jfr prop. nr 222, 267 och 268) ..	+ 864,000
Flygförvaltningens delfond (jfr prop. nr 143, 222 och 267) ..	+ 8,877,800
<i>Statens utlåningsfonder:</i>	
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer (jfr prop. nr 251)	+ 3,225,000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden (jfr prop. nr 251)	+ 1,720,000
Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift (jfr prop. nr 168)	+ 375,000
<i>Fonden för låneunderstöd:</i>	
Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder (jfr prop. nr 251)	+ 810,000
Lån för bostadsförbättringsverksamhet (jfr prop. nr 251) ..	+ 2,430,000
<i>Fonden för förlag till statsverket:</i>	
Oljelagringsanläggning på Gotland (jfr prop. nr 254)	+ 1,410,000.

I enlighet härmed skulle huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar öka med cirka 24.7 miljoner kronor. Hemställan om anvisande av anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1941/42 göres i det följande. På riksdagen torde få ankomma att vidtaga de kompletteringar och justeringar av de under ifrågavarande huvudtitel äskade anslagen, som kunna påkallas i anledning av riksdagens beslut rörande anslag å kapitalbudgeten.

Här berörda förändringar medföra en nettoökning av driftbudgetens utgiftssida med cirka 22.6 miljoner kronor.

Den totala nettoökning av driftbudgetens utgiftssida under angivna tre huvudrubriker, varmed man nu har att räkna, uppgår sålunda till 276 miljoner kronor. Slutsumman på driftbudgeten skulle alltså bli 2,165 miljoner kronor.

I detta sammanhang torde jag även få ånyo anmäla frågan om anslag till oförutsedda utgifter för budgetåret 1941/42.

I avvaktan på riksdagens slutliga prövning av förslag om ändrad lydelse av § 63 regeringsformen och § 39 mom. 1 riksdagsordningen föreslogs i årets statsverksproposition att till oförutsedda utgifter för budgetåret 1941/42 skulle allenast beräknas ett förslagsanslag på 1 miljon kronor. I skrivelse den 19 februari 1941, nr 30, har riksdagen anmält, att riksdagen vid företagen slutlig prövning för sin del godkänt och antagit det av 1940 års lagtima riksdag såsom vilande antagna förslaget till ändrad lydelse av nämnda grundlagsstadganden. I anledning härav får jag föreslå, att anslag till oförutsedda utgifter för nästa budgetår nu äskas av riksdagen. Därvid böra de modifikationer i tidigare gällande dispositionsvillkor vidtagas, som följa av den antagna grundlagsändringen. Vidare torde av skäl, som i statsverkspropositionen berörts, befogenheten att av anslaget i förekommande fall bestrida nettoutgifter å inkomsttiteln »övriga diverse inkomster» böra försvinna. Anslaget torde liksom tidigare upptagas till 1 miljon kronor.

Inkomsterna.

Statsverkspropositionens inkomstsida. I statsverkspropositionen utvisar driftbudgetens inkomstsida en summa av cirka 2,082 miljoner kronor. Härav hänföra sig 1,846.4 miljoner kronor till egentliga statsinkomster och 235.2 miljoner kronor till inkomster av statens kapitalfonder.

Bland de under egentliga statsinkomster ingående skatterna beräknas inkomst- och förmögenhetsskatten giva 450 miljoner kronor, värnskatten 275 miljoner kronor, krigskonjunkturskatten 50 miljoner kronor och särskild skatt å förmögenhet 27 miljoner kronor. Stämpelmedlen äro upptagna till 55 miljoner kronor. I automobilskattemedel beräknas inflyta 25 miljoner kronor. Tullar och acciser beräknas till sammanlagt cirka 845 miljoner kronor, varav tullmedel 130 miljoner kronor, allmän omsättningsskatt 200 miljoner kronor, tobaksskatt 160 miljoner kronor och rusdrycksmedel sammanlagt 260 miljoner kronor.

Inkomsterna från statens affärsverksfonder beräknas i statsverkspropositionen till sammanlagt 139.5 miljoner kronor, därav för postverket 10 miljoner kronor, för telegrafverket 36 miljoner kronor, för statens järnvägar 60 miljoner kronor, för statens vattenfallsverk 23.5 miljoner kronor och för domänverket 10 miljoner kronor.

Ny beräkning av vissa inkomsttitlar. I nuvarande läge har det syntts tillfyllest att för omprövning av inkomstberäkningen i riksstatsförslaget inhämta uppgifter rörande den sannolika avkastningen för nästa budgetår av tullmedlen och de affärsdrivande verken. Därjämte har beräkning verkställts rörande utvecklingen av skatteunderlaget för inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnskatten.

Inkomst- och förmögenhetsskatt, värnsskatt och krigskonjunkturskatt. Riksräkenskapsverket har i sin för statsverkspropositionen avsedda inkomstberäkning med stöd av en undersökning av det sannolika taxeringsutfallet för år 1940 uppskattat den behållna inkomsten under nästa budgetår av inkomst- och förmögenhetsskatt till 450 miljoner kronor. Därvid har verket utgått från oförändrad uttagningsprocent för botten-skatten för olika grupper av skattskyldiga. På samma sätt har verket vid beräkningen av värnsskattens avkastning, vilken upptagits till 275 miljoner kronor, förutsatt, att skatten skulle fortsättningsvis uttagas enligt de grunder som fastställts vid 1940 års lagtima riksdag.

Särskilda uppgifter ha nu införskaffats för kontroll å den av riksräkenskapsverket verkställda beräkningen rörande underlaget för inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnsskatten. En bearbetning av det hittills inkomna materialet ger preliminärt vid handen att, vad angår fysiska personer, det beskattningsbara beloppet vid 1941 års taxering kan antagas ungefär överensstämma med det av riksräkenskapsverket uppskattade beloppet, men att det beskattningsbara beloppet beträffande svenska aktiebolag torde bliva icke oväsentligt lägre än vad verkets uppskattning angiver. När material föreligger i tillräcklig omfattning, torde resultatet av en bearbetning därav få delgivas riksdagens vederbörande utskott.

Till beräkningen av ifrågavarande inkomsttitlar i riksstaten återkommer jag i det följande i samband med behandlingen av frågan om grunderna för uttagande av direkt skatt under nästa budgetår.

Generaltulldirektören har i en till mig överlämnad promemoria angivit det nettobelopp, varmed tullmedlen kunna beräknas inflyta under budgetåret 1941/42, till 140 miljoner kronor. Beräkningen stödjes därpå, att varutillförseln från de främmande länder, med vilka handelsförbindelser kunnat under nuvarande kristid helt eller delvis vidmakthållas, nått en viss stadga och att denna jämnhet i varutillförseln kan vara upptakten till en stegring i importen från dylika länder under det budgetår som stundar. Då emellertid utvecklingen av handelsförbindelserna alltjämt måste anses vara mycket oviss, syntes det tillrådligt att icke räkna med någon snabbare återväxt i tullmedelsuppbörden. Den av generaltulldirektören nu förordade inkomstsiffran torde böra godtagas.

I proposition nr 237 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga förordning om varuskatt. Enligt en överslagsvis gjord uppskattning antages, att denna skatt skall lämna en årlig inkomst av omkring 25 miljoner kronor. I samma proposition föreslås en höjning av läskedrycksskatten, vilken beräknas medföra en merinkomst av omkring 1.2 miljoner kro-

nor. Vidare föreslås höjning av skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten beträffande vissa varor, medförande en inkomst av omkring 19 miljoner kronor. Däremot föreslås, att den nuvarande industrisockerskatten (samt glykosaccisen) skall upphöra att utgå; den sålunda bortfallande inkomsten är för närvarande beräknad till 20 miljoner kronor. Vinna de i nämnda proposition framlagda förslagen bifall, bör inkomstberäkningen i statsverkspropositionen jämkas sålunda, att såsom en ny titel av bevillningskaraktär upptages varuskatt med 25 miljoner kronor, att den allmänna omsättningsskatten beräknas till 220 miljoner kronor i stället för 200 miljoner kronor enligt statsverkspropositionen, att skatt å läskedrycker beräknas till 8 miljoner kronor eller 1 miljon kronor mera än i statsverkspropositionen, samt att industrisockerskatten uteslutes ur inkomstspecifikationen. Industrisockerskatt och glykosaccis, som inflyta efter utgången av innevarande budgetår, torde böra redovisas å inkomsttiteln övriga diverse inkomster.

Då kaffeskatten icke beröres av det nya skatteförslaget, ger detta icke anledning till ändring i den i statsverkspropositionen framlagda beräkningen, som dock på grund av den försämring kaffeförsörjningen numera undergått kan ifrågasättas jämkad ned till ett lägre belopp än det tidigare föreslagna. Då alla hållpunkter saknas för en bedömning av det sannolika utfallet, vill jag dock icke ifrågasätta någon ändring.

I anslutning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anfört i propositionen nr 74 rörande höjande av avgifterna vid karolinska sjukhuset för patienter på hel- och halvskilda rum, torde den under uppbörd i statens verksamhet upptagna inkomsttiteln inkomster vid karolinska sjukhuset böra höjas med 40,000 kronor till 3,565,000 kronor. Under samma rubrik torde, likaledes i anledning av förslag i nämnda proposition, böra upptagas en ny inkomsttitel, benämnd avgifter för kontroll å radiologiskt arbete, och under denna titel torde böra beräknas ett belopp av 90,000 kronor. Enligt samma proposition skola Konung Gustaf V:s jubileumsfond och cancerföreningen till kronan erlægga ett sammanlagt belopp av 1,120,000 kronor såsom ersättning för statens övertagande av kostnaderna för driften vid de till karolinska sjukhuset anknutna forskningsavdelningarna. Detta belopp torde böra tillföras inkomsttiteln övriga diverse inkomster. I propositionen nr 225 angående lönereglering för landsfiskaler m. m. har föreslagits, att de sportler, vilka nu utgå till landsfiskalerna, skola i samband med löneregleringen indragas till statsverket. Av sportlerna utgöras ungefär 90,000 kronor av bötes- och beslagarandelar. Dessa böra redovisas under den i riksstaten upptagna inkomsttiteln bötesmedel. Den del av sportlerna, som utgör expeditionslösen, högst omkring 75,000 kronor, och som kommer att inflyta till statsverket i form av stämpel, torde böra redovisas såsom stämpelmedel. Av de övriga sportlerna utgöras den största posten av landsfiskalernas indrivningsprovision, ungefär 500,000 kronor. Dessa inkomster torde jämte övriga indragna sportler böra redovisas under titeln övriga diverse inkomster. Med hänsyn härtill och

med inräknande av det belopp som, enligt vad förut nämnts, överlämnas från jubileumsfonden och cancerföreningen, torde sistnämnda inkomsttitel böra i riksstaten för budgetåret 1941/42 beräknas till ett avrundat belopp av 5 miljoner kronor.

Nya beräkningar angående överskotten av statens affärsverk ha uppgjorts inom vederbörande verk. Enligt dessa beräkningar skulle överskotten nu böra upptagas till härefter angivna belopp, jämte vilka ställts de i riksstatsförslaget angivna avkastningssiffrorna.

	I statsverks- propositionen kronor	Ny beräkning kronor
Postverket	10,000,000	10,000,000
Telegrafverket	36,000,000	39,000,000
Statens järnvägar	60,000,000	70,000,000
Statens vattenfallsverk	23,500,000	23,500,000
Domänverket	10,000,000	9,000,000

Den för postverket angivna siffran synes vara försiktigt beräknad. Ett belopp på 12 miljoner kronor synes kunna påräknas för nästa budgetår. Det kunde också vara befogat att i anslutning till chefens för telegrafverket beräkning höja överskottet å detta verk med 3 miljoner kronor till 39 miljoner kronor. I nuvarande ovissa läge torde dock tillräcklig anledning icke föreligga att vidtaga de eljest motiverade smärre jämkningarna i de i statsverkspropositionen föreslagna beräkningarna.

Chefen för statens järnvägar har i en till mig överlämnad promemoria framhållit, att de förhållanden på vilka järnvägsstyrelsens beräkning till statsverkspropositionen baserats kunde, därest icke ytterligare tågindragningar bleve nödvändiga, i allt väsentligt ligga till grund för en ny uppskattning av järnvägarnas inkomstgivning för budgetåret 1941/42. Denna nya uppskattning visar, att högre inkomst än som tidigare antagits kan påräknas för såväl persontrafik som godstrafik. Hittills kända månadssiffror utvisa relativt god överensstämmelse mellan utgifterna och den för år 1941 fastställda kostnadsstaten, och justering av utgiftssumman skulle endast behöva vidtagas på grund av höjt kristillägg samt viss extra avsättning till förnyelsefonden. Det bokföringsmässiga överskottet beräknades nu till 70 miljoner kronor, vartill komme dels 10.7 miljoner kronor, som hittills reserverats för täckning av underskott å malmbanan men som nu vore att påräkna för statsregleringen, dels 1 å 2 miljoner kronor på grund av att vissa enskilda järnvägar komme att införlivas med statens järnvägar. I allt skulle sålunda för nästkommande budgetår kunna räknas med en behållen inkomst av något över 80 miljoner kronor. Med hänsyn till den stora ovissheten i de till grund för den nu verkställda beräkningen liggande antagandena i vad gäller konjunkturförhållandena och prisutvecklingen m. m. stannar emellertid beräkningen i promemorian vid 70 miljoner kronor eller 10 miljoner kronor mera än som upptagits i statsverkspropositionen.

Det samband, som råder mellan inkomstgivningen vid statens järnvägar och de av krisen föranledda förhållandena inom transportväsendet, föranleder särskilda svårigheter vid en beräkning av statens järnvägars överskott. Betydande avvikelser från förutberäkningarna kunna uppkomma även vid måttliga ändringar i de till grund för beräkningarna liggande förutsättningarna. Då emellertid överskottet för nästa budgetår torde uppnå åtminstone det av järnvägsstyrelsen nu angivna beloppet 70 miljoner kronor, tillstyrker jag, att inkomsttiteln ifråga upptages i riksstaten i enlighet med styrelsens förslag.

För domänverkets del finner jag icke någon ändring av den tidigare beräkningen nu påkallad.

Slutligen erinrar jag, att de i statsverkspropositionen beräknade överskotten å statens allmänna fastighetsfond och försvarsväsendets fastighetsfond, enligt vad i propositionerna nr 158 och 160 föreslagits, nu böra upptagas till belopp som med netto 736,000 kronor överstiga vad i statsverkspropositionen beräknats.

Den direkta beskattningen.

Vid anmälan av inkomstberäkningen i årets statsverksproposition framhöll jag, att det kunde komma att visa sig nödvändigt att fastställa nya grunder för värnskatten och att i samband därmed ändra även uttagningen av inkomst- och förmögenhetsskatten. Uttagningsprocenten hade vid 1940 års lagtima riksdag kunnat fastställas, först sedan beslut redan fattats angående grunderna för utgörande av värnskatt. Vid fastställande av dessa grunder utgick man preliminärt från en lägre uttagningsprocent för inkomst- och förmögenhetsskatten än som senare, på grund av den under april och maj inträffade försämringen i det statsfinansiella läget, beslöts av riksdagen.

Till grund för en bedömning av frågan om den direkta beskattningens höjd föreligger nu en uppskattning av budgetutfallet för innevarande budgetår (jfr proposition nr 292). Dessutom låta sig inkomstbehoven under nästa budgetår samt resultaten av årets taxeringar nu något bättre överblicka än vid tidpunkten för framläggandet av statsverkspropositionen. Huruvida en skärpt beskattning är motiverad av penningpolitiska skäl kan med hänsyn till det hittills gynnsamma resultatet av den statliga upplåningen anses tveksamt, trots att denna upplåning blott i relativt ringa utsträckning torde ha representerat en indragning av medel som eljest skulle disponerats för konsumtionsändamål. Såsom utvecklingen i övrigt gestaltat sig, kunna däremot statsfinansiella skäl föreligga att överväga en skärpt inkomstbeskattning. Löpande statsreglering torde utmyнна i ett underskott på cirka 1,700 miljoner kronor. Även för nästa budgetår är ett ansevärt underskott att motse. Jag erinrar om att redan beslutade anvisningar och bemyndiganden avseende engångsutgifter för försvarsväsendet beräknas medföra en belastning av nästa budgetår med 535 miljoner kronor, vartill komma löpande försvarsutgifter som vid bibehållen försvarsberedskap kunna uppskattas till

700 miljoner kronor. När jag likväl icke nu vill förorda en höjning av den direkta beskattningen är detta på följande grunder.

För de fysiska personernas del stå, såsom ofta framhållits, väsentligt ökade skatteintäkter att vinna blott genom en skärpt beskattning, som går ganska långt ner i inkomstklasserna. För de svagast ställda av dessa skattebetalare torde emellertid redan de nuvarande skatterna vid gällande uppbördsformer bereda avsevärda svårigheter. En skärpning av beskattningen kan befaras motvägd av ett försämrat uppbördsresultat. Tveksamheten om en skattehöjning gör sig särskilt gällande i fråga om familjeförsörjare och andra personer med större försörjningsbördan. Innan en ytterligare skärpning av den direkta beskattningen upptages till övervägande, synes det under dessa omständigheter lämpligt att avvakta resultaten av pågående utredningar angående en uppbördsreform med övergång till källbeskattning. Anledning finnes också att undersöka möjligheten av en mera ändamålsenlig differentiering av beskattningen efter försörjningsbördan än som vinnes genom nu gällande avdragssystem eller kan nås blott genom en vidare utveckling av detta.

Under sådana förhållanden synes det vara försvarligt att för närvarande lämna hela inkomstbeskattningen oförändrad och att sålunda skjuta över även frågan om en höjning av företagsbeskattningen till ett senare övervägande.

Jag tillstyrker alltså, att den direkta beskattningen icke skärpes, och saknar under angivna förhållanden också anledning att föreslå en ändrad avvägning av skatterna. I enlighet härmed hemställer jag i det följande om förslag till riksdagen, att inkomst- och förmögenhetsskatten skall utgå efter oförändrade grunder. Jag torde senare få anmäla förslag om uttagande av en särskild värnskatt efter samma grunder som för innevarande budgetår.

I annat sammanhang denna dag framlägges förslag om viss skattelindring i anledning av fullgjord beredskapstjänst under år 1940. Den skatteförlust, som inträder vid bifall till förslaget, är icke av sådan storlek, att den ansetts påkalla särskild hänsyn vid avvägningen av beskattningen.

Med stöd av de nya beräkningar som verkställets rörande skatteunderlaget vid 1941 års taxering förordar jag, att inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnskatten i riksstaten för budgetåret 1941/42 nu beräknas till 415 miljoner kronor resp. 260 miljoner kronor. Härvid har förutsatts, att skatterna utgå efter oförändrade grunder, att riksdagen bifaller förslaget om skattelindring för fullgjord beredskapstjänst, samt att nedsättning i skatterna i enlighet med propositionen i ämnet skall ske på grund av påförd krigskonjunkturskatt och bli av en omfattning som motsvarar det i statsverkspropositionen beräknade beloppet av krigskonjunkturskatt för budgetåret 1941/42 eller 50 miljoner kronor. Vid bifall till ett motionsvis framfört förslag om att sistnämnda avdrag skall ske från krigskonjunkturskatten bör den beräknade intäkten av inkomst- och förmögenhetsskatt upptagas med 425 miljoner kronor och intäkten av värnskatt med 265 miljoner kronor samt intäkten av krigskonjunkturskatten sänkas till 35 miljoner kronor.

En tabellarisk översikt över statsregleringen för budgetåret 1941/42 vid bifall till här framlagda förslag torde få bifogas statsrådsprotokollet (*bilaga*). Översikten ger vid handen, att driftbudgeten kan förutses utmytna i ett underskott på cirka 85 miljoner kronor. Läggas härtill det belopp som föreslås uppfört å beredskapsstat för försvarsväsendet erhålles ett sammanlagt minussaldo på något över 1,600 miljoner kronor, eller obetydligt mindre än det slutliga underskott som motses på löpande statsreglering. Nämda minus-saldo överstiger avsevärt det underskott varmed räknades för nästa budgetår i de i statsverkspropositionen framlagda uppskattningarna. Såsom en väsentligt bidragande orsak härtill framstår en betydande ökning av vissa av krisläget framtvingna civila utgifter för försörjningsändamål.

Hemställan.

Under åberopande av vad här förut anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att botten-skatt enligt 18 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall för år 1941 utgå med 150 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i 18 § 2 mom. a) och c) nämnda förordning, samt med 200 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i samma moment b).

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i statsverkspropositionen framlagda förslag såvitt avser upptagande i riksstaten för budgetåret 1941/42 av nedan angivna inkomstitlar — föreslå riksdagen

att i nämnda riksstat beräkna dessa inkomstitlar sålunda:	
Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevillning</i>	kronor 415,000,000
Värnskatt, <i>bevillning</i>	» 260,000,000
Tullmedel, <i>bevillning</i>	» 140,000,000
Allmän omsättnings-skatt, <i>bevillning</i> ..	» 220,000,000
Skatt å läskedrycker, <i>bevillning</i>	» 8,000,000
Inkomster vid karolinska sjukhuset ..	» 3,565,000
Övriga diverse inkomster	» 5,000,000
Statens järnvägar	» 70,000,000.

Ytterligare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av Sitt i statsverkspropositionen framlagda förslag — föreslå riksdagen besluta

dels att i nämnda riksstat under rubriken skatter upptaga en ny inkomstitel sålunda:
Varuskatt, *bevillning* .....

kronor	25,000,000;
--------	-------------

Kungl. Maj:ts proposition nr 293.

dels ock att ur riksstaten utesluta inkomsttiteln industrisockerskatt.

Tillika hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att i nämnda riksstat under rubriken uppbörd i statens verksamhet upptaga en ny inkomsttitel sålunda:

Avgifter för kontroll å radiologiskt arbete . . . . . kronor 90,000.

Slutligen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — delvis med ändring av i statsverkspropositionen framlagt förslag — föreslå riksdagen

dels att till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . . . kronor 1,000,000,

att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av utgifter, vilka äro av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under villkor:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintliga behållningar icke lämpligen kan för ändamålet anlitas,

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller avser ändamål, för vilka anslag uppförts å sådan beredskapsstat, varom förmåles i § 63 rege-
ringsformen,

samt att genast vid nästa lagtima riksdags början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året anvisat att utgå av anslaget;

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i *statens affärsverksfonder* (statens järnvägars fond) för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Kommunikationsdepartementet:

Anordningar för lastning och lossning

av sockerbeter vid statens järnvägar kronor 250,000;

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i *statens allmänna fastighetsfond* för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen :

Socialdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten vid statens sin-

nessjukhus . . . . . kronor 2,963,000

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Uppförande av byggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala</i>	kronor	250,000
<i>Nybyggnad för gymnastiska centralinstitutet</i>	»	300,000

Handelsdepartementet:

<i>Uppförande av byggnader för tekniskt-vetenskaplig forskning</i>	»	200,000;
--	---	----------

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Försvarsdepartementet:

<i>Arméförvaltningens delfond</i>	kronor	20,513,500
<i>Marinförvaltningens delfond</i>	»	4,529,000
<i>Flygförvaltningens delfond</i>	»	19,270,300;

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i statens utlåningsfonder för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Socialdepartementet:

<i>Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer</i>	kronor	4,300,000
<i>Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden</i> ...	»	2,365,000
<i>Statens bosättningslånefond</i>	»	375,000

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Statens lånefond för universitetsstudier</i>	»	210,000
<i>Studielånefonden</i>	»	200,000

Jordbruksdepartementet:

<i>Lånefonden för inköp av ädla avelsston</i>	»	50,000
<i>Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras</i>	»	100,000
<i>Statens kaninavelslånefond</i>	»	5,000
<i>Jordbrukets maskinlånefond</i>	»	340,000

Kunq. Maj:ts proposition nr 293.

<i>Statens sekundärlånefond för jordbrukare</i>	kronor	625,000
<i>Egnahemslånefonden</i>	»	350,000
<i>Arbetarsmåbrukslånefonden</i>	»	2,000,000
<i>Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift</i>	»	375,000;

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i fonden för låneunderstöd för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Socialdepartementet:

<i>Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder</i>	kronor	810,000
<i>Lån för bostadsförbättringsverksamhet</i>	»	2,970,000

Jordbruksdepartementet:

<i>Lån för anskaffande av grästorkar m. m.</i>	»	200,000;
--	---	----------

dels att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Handelsdepartementet:

Oljelagringsanläggning på Gotland .... kronor 1,410,000;

dels ock att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar under rubriken *diverse kapitalfonder* för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Jordbruksdepartementet:

Arrendeegnahemsfonden .....

	kronor	375,000.
--	--------	----------

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

BILAGA

Driftbudgeten för

Inkomster.

	Statsverks- propositionen Milj. kr.	Senare ändringar Milj. kr.	Summa Milj. kr.
A. Egentliga statsinkomster:			
I. Skatter	1,727.9	- 14.0	1,713.9
II. Uppbörd i statens verksamhet.....	46.5	+ 0.1	46.6
III. Bidrag från folkpensioneringsfonden ..	45.0	—	45.0
IV. Diverse inkomster	27.0	+ 1.5	28.5
Säger	1,846.4	- 12.4	1,834.0
B. Inkomster av statens kapitalfonder:			
I. Statens affärsverksfonder	139.5	+ 10.0	149.5
II. Riksbanksfonden	10.0	—	10.0
III. Statens allmänna fastighetsfond	10.6	- 0.0	10.6
IV. Försvarsväsendets fastighetsfond	6.1	+ 0.7	6.8
V. Statens utlåningsfonder.....	13.8	—	13.8
VI. Fonden för låneunderstöd	1.3	—	1.3
VII. Fonden för statens aktier.....	17.6	—	17.6
VIII. Statens pensionsfonder	35.6	—	35.6
IX. Diverse kapitalfonder	0.7	—	0.7
Säger	235.2	+ 10.7	245.9
Summa	2,081.6	- 1.7	2,079.9

Underskott att avföras å statens budgetutjämningsfond vid fullständigt
ianspråktagande av å beredskapsstat för försvarsväsendet m. m.
under driftbudgeten uppfört belopp .....

1,620

Bilaga.

budgetåret 1941/42.

Utgifter.

	Statsverks- propositionen Milj. kr.	Senare ändringar Milj. kr.	Summa Milj. kr.
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>			
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	1.8	+ 0.0	1.8
II. Justitiedepartementet	18.1	+ 0.2	18.3
III. Utrikesdepartementet	9.0	- 0.0	9.0
IV. Försvarsdepartementet	553.8	+ 21.5	575.3
V. Socialdepartementet	358.7	+ 69.7	428.4
VI. Kommunikationsdepartementet	108.6	+ 0.2	108.8
VII. Finansdepartementet	68.6	- 0.4	68.2
VIII. Ecklesiastikdepartementet	266.6	- 1.7	264.9
IX. Jordbruksdepartementet	121.5	+ 31.8	153.3
X. Handelsdepartementet	23.2	+ 0.1	23.3
XI. Folkhushållningsdepartementet	41.7	+ 131.2	172.9
XII. Pensionsväsendet	70.9	—	70.9
XIII. Oförutsedda utgifter	1.0	—	1.0
XIV. Riksdagen och dess verk m. m.	5.9	+ 1.7	7.6
Säger	1,649.4	+ 254.3	1,903.7
<i>B. Utgifter för statens kapitalfonder:</i>			
I. Luftfartsfonden	1.2	—	1.2
II. Riksgäldsfonden	190.0	- 2.8	187.2
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	45.9	+ 24.7	70.6
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalme- delsförluster	2.5	—	2.5
Säger	239.6	+ 21.9	261.5
Summa	1,889.0	+ 276.2	2,165.2

Å beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. under driftbudgeten upp- fört belopp	1,535
---	-------